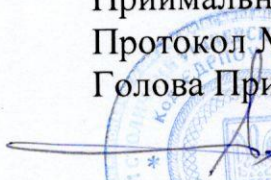

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією
Протокол № 3 від 24.03.2025 р.
Голова Приймальної комісії

Олександр ТУРУНЦЕВ

ПРОГРАМА

**вступного випробування (іспиту) до аспірантури
за спеціальністю І 10 Соціальна робота та консультування**

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення

Освітньо-наукова програма: «Соціальна робота»

На основі: освітнього ступеня «Магістра»
(освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст»)

ПОГОДЖЕНО

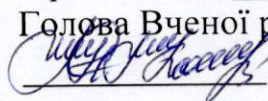
Проректор з наукової роботи
та міжнародної діяльності

Наталія ВІННІКОВА

РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні Вченої ради
Факультету психології, соціальної
роботи та спеціальної освіти
Протокол № 2 від 19.03.2025
Голова Вченої ради

Наталія КЛІШЕВИЧ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Опис програми. Програма вступного іспиту передбачає визначення рівня готовності здобувачів до навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти.

Метою вступного іспиту є визначення глибини знань з теорії соціальної роботи та соціальних технологій, професійних умінь та навичок, виявити наукові інтереси і потенційні можливості претендента в сфері науково-дослідницької роботи.

Завдання:

1. Визначити сформованість у вступників теоретичних знань з соціальної роботи, рівня володіння базовими поняттями та категоріями соціальної роботи, розуміння їх сутності.

2. Оцінити вміння вступників аналізувати та пояснювати причини соціальних явищ, розпізнавати кризові стани особистості, її психологічні та соціальні проблеми, визначати шляхи їх розв'язання.

3. З'ясувати наявність у вступників навичок і умінь застосування знань із соціальної роботи для вирішення професійних завдань.

Вступник повинен виявити глибокі знання програмного змісту теоретичних дисциплін, мати уявлення про фундаментальні праці, що є значущими в галузі соціальної роботи, орієнтуватися в проблематиці наукових дискусій і поглядів, логічно викладати матеріал, показати навички володіння понятійно-категоріальним апаратом, проявити здатність до аналізу досліджуваного матеріалу, вільно оперувати науковими фактами.

Під час вступного іспиту оцінюються уміння: визначати комплексні проблеми соціальної роботи, які виникають, коли наявних знань недостатньо для вирішення конкретного завдання; застосовувати теорії, закономірності, принципи, які розкривають розвиток і соціалізацію особистості, розвиток соціальних груп та громад, проблеми соціальної дезадаптації та соціального виключення, формування складних життєвих обставин, зміст, моделі, технології, форми і методи соціальної роботи; розробляти й упроваджувати інноваційні технології, спрямовані на підвищення якості життя особистості, громади, суспільства; застосувати загальнонаукові методи та методи соціальних, соціально-педагогічних і психологічних досліджень у постановці дослідницьких завдань та їх реалізації

Форма проведення іспиту – усний. Кількість питань у білеті – три. Питання сформульовані відповідно до завдань випробування. Білет із питаннями до вступного випробування структуровано з урахуванням трьох видів засвоєння навчального матеріалу: репродуктивного, алгоритмічного,

інноваційного (творчого). Вони узгоджуються з трьома рівнями розвитку пізнання: рівень знайомства; рівень практичного застосування отриманих знань згідно з заданим алгоритмом; інноваційний рівень, який передбачає рівень самостійно виконаних операцій, окремих дій та діяльності у цілому в умовах відсутності готового алгоритму (в нестандартних ситуаціях).

Тривалість підготовки – 30 хв.

Оцінювання: мах 200 балів (прохідний бал – 100 балів).

ЗМІСТ

ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Сутність соціальної роботи як виду професійної діяльності, соціального інституту та науки. Історичний розвиток розуміння сутності соціальної роботи. Сучасні визначення соціальної роботи. Співвідношення понять «соціальна робота», «соціальний захист», «соціальна допомога», «соціальна підтримка», «соціальне забезпечення». Сучасні підходи до розуміння мети, завдань, функцій, видів та напрямів (сфер) соціальної роботи. Предмет і завдання соціальної роботи як науки. Провідні категорії соціальної роботи. Практика соціальної допомоги та благодійності як підґрунтя становлення професійної соціальної роботи. Соціальна допомога, соціальний захист та благодійність в історії людства. Соціальна робота в системі наук. Соціальна робота як вид професійної діяльності. Зміст понять і категорій соціальної роботи. Характеристика категорій клієнтів соціальної роботи. Суб'єкти соціальної роботи. Рівні соціальної роботи. Ресурси та ресурсне забезпечення соціальної роботи. Сутність поняття «теорія соціальної роботи». Класифікація теорій соціальної роботи. Компоненти соціально-педагогічної теорії соціальної роботи. Сучасні теорії соціальної роботи. Об'єкт і суб'єкт практичної соціальної роботи. Надавачі та отримувачі (користувачі) соціальних послуг та втручання, соціальні працівники (фахівці, волонтери) та клієнти й їх оточення як суб'єкти соціальної роботи. Функції і професійні ролі соціального працівника. Цінності сучасної соціальної роботи. Етичні принципи соціальної роботи

ГЕНЕЗА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Основні етапи становлення професійної соціальної роботи в зарубіжних країнах. Передумови зародження професійної соціальної роботи в Західній Європі та Північній Америці. Історичні передумови виникнення соціальної роботи в Україні. Соціальна спрямованість діяльності церковних, козацьких та братських громад. Практика суспільної підтримки у X – XII ст. Утвердження державно-адміністративних підходів до суспільної та приватної опіки в XVIII – XIX ст. Історія становлення церковно-монастирської та приватної благодійності в Україні у XVIII – XIX ст. Діяльність земств щодо підтримки незахищених категорій населення. Розвиток соціальної роботи у другій половині XX – на початку XXI ст. Генеза державної системи соціального захисту населення у 70-90-х рр. XX ст. Розвиток соціальної роботи у XXI ст. Сучасний стан соціальної роботи в світі. Функції соціальної роботи. Принципи соціальної роботи.

ЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Основні етичні категорії соціальної роботи. Принципи етики соціальної роботи. Професійно-етичний кодекс як підґрунтя поведінки соціального працівника. Стереотипи у професійній діяльності соціального працівника та етичні установки щодо їх подолання. Міжнародні етичні принципи соціальної роботи. Глобальна декларація етичних принципів соціальної роботи, ухвалена в 2018 р. Міжнародною федерацією соціальних працівників (МФСР) та Міжнародною Асоціацією шкіл соціальної роботи (МАШСР).

ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Сутність технологій соціальної роботи. Базові технології соціальної роботи. Роль та місце психологічних методів в технологіях соціальної роботи. Роль та місце соціологічних методів в технологіях соціальної роботи. Сутність поняття «організаційні форми соціальної роботи». Соціальна діагностика в технологіях соціальної роботи. Технологія соціальної експертизи. Технології проектування в соціальній роботі. Технології соціальної профілактики та адаптації. Технології соціальної реабілітації та терапії. Технології групової роботи. Технології консультування та посередництва. Технології зв'язку з громадськістю. Соціально-педагогічні технології в соціальній роботі. Технології соціальної роботи з сім'єю. Технології соціальної роботи з людьми літнього віку. Технології соціальної роботи з дезадаптованими дітьми і підлітками. Технології соціальної роботи з молоддю. Технології соціальної роботи з особами з інвалідністю. Технології організації волонтерської діяльності. Технології соціальної роботи в територіальній громаді.

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З РІЗНИМИ ГРУПАМИ ОТРИМУВАЧІВ ПОСЛУГ

Центри соціальних служб / центри надання соціальних послуг як суб'єкти реалізації соціальної політики щодо цільових груп, які потребують соціальної підтримки. Соціальні послуги для різних груп населення на рівні територіальної громади. Особливості запобігання стигматизації та дискримінації різних груп населення. Специфіка соціальної роботи з тяжкохворими особами, які перебувають на довготривалому лікуванні у стаціонарі. Соціальна робота з невиліковно хворими людьми. Основні механізми попередження факторів наркотизації та наркоманії у підлітковому і молодіжному середовищі. Соціальна робота з різними групами дітей та молоді (діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування; діти і підлітки, які перебувають у конфлікті із законом; діти і молодь з різними

видами девіантної поведінки). Соціальна робота з особами з інвалідністю. Соціальна робота з людьми літнього віку. Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами. Соціальна робота з учасниками бойових дій та їхніми сім'ями.

СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Адвокаційна діяльність соціального працівника в Україні. Правові аспекти адвокації в галузі соціальної роботи в Україні. Зміст понять «адвокаційна діяльність», «адвокаційна кампанія». Класифікація методів адвокації. Методи і прийоми обробки експертної інформації. Соціальні інновації, види, особливості. Інноваційна діяльність, інноваційний процес та інноваційний потенціал особистості. Соціальна експертиза. Інституційно-правові основи соціальної експертизи. Стратегії мотиваційного консультування та етапи зміни поведінки.

Орієнтовний перелік питань

1. Охарактеризувати генезу та особливості розвитку державної системи соціального захисту населення.
2. Проаналізувати сучасні здобутки та тенденції розвитку соціальних послуг в Україні.
3. Визначити актуальні питання соціальної роботи з особами, які перебувають у конфлікті із законом.
4. Проаналізувати функції соціальної роботи.
5. Розкрити зміст соціальної роботи з особами з інвалідністю в Україні.
6. Обґрунтувати особливості соціальної роботи з людьми, які живуть з ВІЛ/ СНІДом.
7. Охарактеризувати принципи соціальної роботи.
8. Розкрити особливості та зміст соціальної роботи з сім'ями з дітьми в умовах воєнного стану.
9. Визначити і проаналізувати базові соціальні послуги.
10. Охарактеризувати етичні принципи соціальної роботи.
11. Окреслити тенденції розвитку соціальної роботи у ХХІ ст.
12. Визначити проблеми та тенденції розвитку системи надання соціальних послуг в Україні.
13. Проаналізувати функції та професійні ролі соціального працівника.
14. Розкрити зміст адвокаційної діяльності соціальних працівників в Україні.
15. Розкрити сутність та ознаки складних життєвих обставин.
16. Охарактеризувати соціальної допомогу та благодійність як підґрунтя становлення професійної соціальної роботи.
17. Розкрити сутність та види організаційних форм соціальної роботи.
18. Визначити сутність соціальної послуги як форми соціальної підтримки населення та проаналізувати структуру державного стандарту надання соціальної послуги.
19. Визначити роль та місце психологічних методів у технологіях соціальної роботи.
20. Розкрити сутність групової соціальної роботи.
21. Визначити особливості соціальної роботи з сім'ями, які виховують дитину з інвалідністю.
22. Визначити основні механізми попередження наркотизації та наркоманії у підлітковому і молодіжному середовищі.
23. Розкрити сутність технології соціальної експертизи.

24. Охарактеризувати складники жорстокого поводження з дитиною та особливості її захисту у випадках домашнього насильства.

25. Розкрити роль та значення соціальної роботи в системі наук.

26. Охарактеризувати технології соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами в умовах воєнного стану.

27. Обґрунтувати принципи та переконання фахівців у соціальній роботі з сім'ями з дітьми.

28. Визначити предмет і завдання соціальної роботи як науки.

29. Розкрити особливості соціальної роботи з різними групами дітей та молоді на сучасному етапі (*оберіть дві категорії: діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування; неповнолітні, які перебувають у конфлікті із законом; діти й молодь із різними видами девіантної поведінки; особи з інвалідністю*).

30. Проаналізувати чинники соціальної профілактики сімейного неблагополуччя.

31. Окреслити роль та місце соціологічних методів в технологіях соціальної роботи.

32. Розкрити зміст провідних категорій соціальної роботи.

33. Проаналізувати інновації системи соціальних послуг для вразливих верств населення.

34. Визначити об'єкти і суб'єкти соціальної роботи та стисло їх охарактеризувати.

35. Розкрити сутність технології соціальної профілактики.

36. Охарактеризувати сімейні форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

37. Охарактеризувати соціальну роботу як вид професійної діяльності.

38. Розкрити специфіку соціальної роботи з тяжкохворими особами, які перебувають на довготривалому лікуванні у стаціонарі.

39. Проаналізувати особливості й механізми організації та надання соціальних послуг вразливим групам населення.

40. Охарактеризувати види соціальних послуг для різних груп населення.

41. Розкрити специфіку соціальної роботи з невиліковно хворими особами.

42. Назвати й охарактеризувати етапи ведення випадку.

43. Охарактеризувати цінності сучасної соціальної роботи.

44. Розкрити сутність технологій соціальної роботи в територіальній громаді.

45. Охарактеризувати потреби й проблеми декількох категорій вразливих груп населення, запропонувати перелік можливих соціальних послуг.

46. Визначити особливості соціальної роботи щодо запобігання стигматизації та дискримінації різних груп населення.

47. Розкрити сутність технології проектування в соціальній роботі.

48. Окреслити функції, повноваження та взаємодію суб'єктів виявлення та/або організації соціального захисту дітей.

49. Розкрити сучасне розуміння мети, завдань, функцій та напрямів (сфер) соціальної роботи.

50. Розкрити сутність технології соціальної реабілітації.

51. Визначити тенденції запровадження моделі інтегрованих соціальних послуг у громаді.

52. Визначити й охарактеризувати основні етапи становлення професійної соціальної роботи в зарубіжних країнах та Україні.

53. Розкрити сутність технології організації волонтерської діяльності.

54. Визначити основні види, форми та методи соціальної профілактики.

55. Розкрити зміст понять «соціальна робота», «соціальний захист», «соціальна допомога», «соціальна підтримка», «соціальне забезпечення».

56. Визначити сутність технологій соціальної роботи з різними типами сімей.

57. Визначити ключові фактори соціальної підтримки вразливих груп населення в громаді.

58. Визначити сутність соціальної роботи як виду професійної діяльності, соціального інституту та науки.

59. Розкрити зміст технології соціального консультування.

60. Розкрити особливості соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами.

Критерії оцінювання знань та шкала оцінювання

Кількість балів (max - 200)	Критерії
180 – 200	Виставляється за глибокі знання програмного матеріалу; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач; вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
160 – 179	Виставляється за ґрунтовні знання програмного матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач.
140 – 159	Виставляється за міцні знання програмного матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
120 – 139	Виставляється за посередні знання програмного матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
100 – 119	Виставляється за слабкі знання програмного матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладання, за слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
1 – 99	Виставляється за незнання значної частини програмного матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Актуальні питання соціальної роботи : навч. посіб. / за ред.: О.В. Епель, Т.Л. Лях, І. В. Силантьєва. Київ, Ужгород : РІК-У, 2023. 420 с.
2. Іванова І. Б. Методи соціальної роботи (на основі Державних стандартів соціальних послуг) : навч. посібник / І. Б. Іванова. К. : Університет «України», 2018. 302 с.
3. Лукашевич М. П., Семигіна Т. В. Соціальна робота: теорія і практика : навч. посіб. 2-е вид. Київ : Каравела, 2018. 368 с.
4. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч.; Ч. 1. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.
5. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. 2 (Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми) / А. В. Аносова, О. В. Безпалько, Т. П. Цюман та ін. / За заг. ред.: Т. В. Журавель, З. П. Кияниці. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 352 с.

Додаткова

1. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремінь. Київ – Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
2. Історія соціальної роботи : навч. посіб. / [уклад.: О. О. Кравченко, О. О. Матрос]. Умань : РВЦ «Візаві», 2017. 117 с.
3. Лукашевич П., Шандор Ф. Соціологія соціальної роботи: теорія та практика : підруч. М ; ДВНЗ «Ужгород. нац. ун-т». Ужгород : РІК-У, 2018. 231 с.
4. Менеджмент волонтерських програм : посіб. для підготовки менеджерів волонтерських програм / За заг. ред. Т.І. Сила, Т.Л. Лях; авт. кол.: Т. Журавель, Т. Лях, К. Пуха та ін. Київ : Обнова-компані, 2020. 174 с.
5. Семигіна Т. Нові глобальні етичні принципи соціальної роботи. Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму. 2019. №1. С. 70-86.
6. Семигіна, Т. Міжнародна соціальна робота: пріоритети та стандарти. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 175 с.